

30.10.2019

OM ÅTERVINNING VID KONKURS

1

ALLMÄNT

Rättshandlingar som företagits av en konkursbogäldenär innan en konkurs och kränker borgenärernas rättigheter kan hävas om förutsättningarna i lagen om återvinning till konkursbo är uppfyllda.

Att utreda grunderna för återvinning och driva talan är viktigt i boförvaltning. Medel som återvunnits till ett konkursbo ökar den utdelningsandel som tillfaller borgenärerna och tryggar en jämlik ställning borgenärerna. Bestämmelserna om återvinning har en betydande allmänreglerande betydelse.

2

BEHÖRIGHETEN FÖR EN BOFÖRVALTARE

Återvinning får yrkas av en boförvaltare och borgenär som övervakat sin fordran vid en konkurs eller vars fordran i övrigt beaktats i uppdelningsförteckningen (L om återvinning till konkursbo 23 §).

Borgenärerna kan vid ett borgenärssammanträde eller i ett annat förfarande för beslutsfattande uttryckligen bemyndiga en boförvaltare att väcka återvinnings- eller andra talan, som enligt boförvaltarens prövning är ändamålsenliga för konkursboet. Borgenärerna kan också begränsa boförvaltarens rätt att anhängiggöra talan och förbehålla sig rätten att väcka talan. I dessa fall beslutar borgenärerna separat i varje enskilt fall huruvida talan ska väckas eller om boet ska avstå från sina anspråk eller från att väcka talan. Om borgenärerna inte uttryckligen tagit ställning till boförvaltarens rätt att väcka talan om återvinning, är utgångspunkten att boförvaltaren är berättigad att självständigt fatta beslut om anhängiggörande av en talan om återvinning som utredningen av konkursboet ger skäl till (HD 2002:25).

Framläggande av yrkan på återvinning och väckande av talan om återvinning är i allmänhet inte ändamålsenligt enbart för att täcka massaskulder. De nämnda åtgärderna ska grunda sig på en övergripande prövning som görs från fall till fall. I den övergripande prövningen ska i synnerhet behovet av att utreda misstänkta missbruk och kostnadseffektiviteten i boförvaltningen beaktas.

Vad gäller konkursbon med små medel, vilka löper risk att förfalla, ska boförvaltaren efter att ha upptäckt en återvinningsgrund förhandla med borgenärerna för att utreda om någon av borgenärerna åtar sig ansvar för konkurskostnaderna. Om någon av borgenärerna åtar sig kostnadsansvaret, är det möjligt att väcka talan om återvinning. Om inte någon av borgenärerna åtar sig kostnadsansvaret och konkursen enligt boförvaltarens bedömning kommer att förfalla på grund av brist på medel – också med beaktande av de medel som sannolikt kan återbäras med återvinning – behöver inte boförvaltaren väcka talan om återvinning. Att väcka talan om återvinning i sådana konkursbon med

små medel är dock ibland möjligt, om konkursen fortsätter som en offentlig utredning. I så fall har den offentliga utredaren behörighet att väcka talan om återvinning. Befintlighet av återvinningsgrunder kan vara en grund för att övergå till offentlig utredning.

När en konkurs förfaller kan utmätningsborgenärerna förlita sig på de förutsättningar för utmätningsåtervinning vilka föreskrivits i utsökningslagen för att återbära medlen.

3

UTREDNING AV GRUNDER FÖR EN TALAN

En boförvaltare har till uppgift att utreda boets omfattning och möjligheterna att låta rättshandlingar återgå och att återvinna egendom till boet (KonkL 14:5.1 4 punkten). God boförvaltnings sed förutsätter att en boförvaltare i syfte att utreda återvinningsgrunderna sätter sig in i gäldenärens bokföringsmaterial, intervjuar personalen och i tillräcklig mån granskar verifikationerna i bokföringen, protokollen över bolagets verksamhetsorgan och det övriga förvaltningsmaterialet.

Ett konkursbos omfattning leder ofta till att utredningen av om den verksamhet som utövats av gäldenären och gäldenärens företrädare varit ändamålsenlig förutsätter att en särskild granskning beställs. Vad gäller särskild granskning av konkursgäldenärens verksamhet har delegationen för konkursärenden gett rekommendation nr 8. En boförvaltare ska för borgenärerna upprätta ett ställningstagande om resultaten av den särskilda granskningen och överlämna det till de största borgenärerna och övriga borgenärer på begäran.

Boförvaltaren ska göra en utredning om gäldenären och dennes verksamhet före konkursen (gäldenärsutredning), vilken bl.a. ska redogöra för iakttagelser om sådana omständigheter som kan vara av betydelse för fortsättandet av konkursen (KonkL 9:2). En återvinningsgrund som konstaterats av en boförvaltare kan ge en borgenär en grund för att åta sig kostnadsansvar i ärendet.

4

ÅTERVINNINGSFÖRFARANDET

Återvinning yrkas i de flesta fall genom att väcka talan i domstol eller genom att göra en anmärkning mot bevakningen. Boförvaltarna kan också yrka på återvinning genom att göra en invändning mot något annat yrkande som framställts mot konkursboet (L om återvinning till konkursbo 23 §). Till exempel om ett konkursbo omfattar egendom som en gäldenär överlämnat utifrån en överlåtelseåtgärd som belastats av en återvinningsgrund, kan konkursboet i en rättegång effektivt bekämpa ett krav som gäller egendomen med en invändning.

Innan talan om återvinning väcks finns det i allmänhet skäl för en boförvaltare att framställa ett återvinningskrav. Yrkan på återvinning ska framställas jämbördigt utifrån rättshandlingar som belastas av liknande återvinningsgrunder.

En talan om återvinning kan, i stället för det forum som föreskrivs i 10 kap. i rättegångsbalken, väckas i en domstol som behandlat frågan om försättande i konkurs. Följaktligen kan klaganden välja mellan att väcka talan om återvinning i konkursdomstolen på grund av orsaker relaterade till ändamålsenligheten eller alternativt i svarandens allmänna forum. Vid valet av forum ska boförvaltaren rikta uppmärksamhet mot processekonomiska aspekter.

Talan om återvinning ska anhängiggöras inom ett år från det att konkursen inletts (lagen om ändring av 24 § i lagen om återvinning till konkursbo 87/2013 tillämpas på konkurser som inletts efter 1.3.2013).

Talan kan dock anhängiggöras inom ramen för den sekundära utsatta tiden ännu inom tre månader från det att konkursboet upptäckte eller borde ha upptäckt en återvinningsgrund.

Beställning av en särskild granskning är inte i sig en grund för att avvika från den utsatta tiden för att väcka talan. Rätten att förlita sig på den sekundära utsatta tiden förutsätter alltid en särskild grund (HD 1999:60).

En boförvaltare ska se till att ett konkursbo väcker talan om återvinning också med anledning av återvinningsgrunder som upptäckts i en särskild granskning inom den primära utsatta tiden på ett år.

Om gäldenärens bokföring är i ordning och grunderna för återvinning utifrån de tillgängliga uppgifterna i bokföringsmaterialet kan utredas, kan konkursboet inte utan exceptionella orsaker framgångsrikt åberopa det faktum att det fått information om en återvinningsgrund först utifrån en berättelse över en särskild granskning eller en skatterevisionsberättelse.

Eftersom återvinningsärenden är dispositiva tvister, är det möjligt att komma överens om att överföra en talan om återvinning som anhängiggjorts inom den utsatta tiden till en allmän domstol för avgörande i skiljeförfarande. Om ett förmedlingsavtal ingås innan den utsatta tiden för en talan om återvinning gått ut, ska det i avtalet beaktas att konkursborgenärerna i ärendet har självständig talerätt.

En fordran som uppkommit utifrån återvinning ska beaktas i förslaget till uppdelningsförteckning/boförvaltarens uppdelningsförteckning och förslaget till uppdelningsörteckning/uppdelningsörteckning ska rättas med hänsyn till bestämmelserna i KonkL 13:7 och 13:11.

5

EFTERBEVAKNING

Väcks talan om återvinning så sent att en svarande som på grund av käromålet vill bevaka en fordran i konkursen inte kan göra detta på bevakningsdagen, får svaranden bevaka sin fordran ännu efter bevakningsdagen som efterbevakning. Samma rätt innehas av den som förbundit sig till betalning, utan att talan väckts (25 § i lagen om återvinning till konkursbo).

Ingen avgift får tas ut för efterbevakning som genomförts utifrån återvinning (KonkL 12:16).

En boförvaltare ska ge en borgenär rimlig tid att bevaka en fordran, om ett sådant behov uppkommit för borgenären utifrån återvinning. En boförvaltare kan också befria en borgenär från efterbevakningsskyldigheten, om det inte finns behov av att genomföra efterbevakning. (KonkL 12:16.2). Om någon på nytt blivit på borgenär i förhållande till konkursgäldenärens genom återvinning, rekommenderar Delegationen för konkursärenden att boförvaltaren beaktar en sådan fordran utan bevakning och samtidigt underrättar borgenären om sitt förfarande.

Om efterbevakning orsakats av en återvinningsrättegång, i vilken borgenären dömts till betalningsskyldighet gentemot konkursboet, kan utdelningen till denna borgenär dras av från de medel som borgenären ska återbära till boet. Om medel redan delats ut från ett konkursbo till borgenärerna, har en borgenär utan efterbevakning, rätt att från det belopp som ska returneras dra av det som borgenären hade fått som utdelningsandel, om borgenären bevakat sin fordran (KonkL 18:8).

Det är också möjligt att komma överens om att svaranden avstår från rätten till efterbevakning med ett villkor om att den utdelningsandel som kalkylmässigt hör till honom eller henne beaktas i beloppet på den betalning som ska återbäras.

6 FÖRLIKNING

Förlikning är tillåten i ett återvinningsärende.

God förvaltningssed omfattar ett mål om att försöka lösa tvistemål utan rättegång. Svaranden ska ges möjlighet att frivilligt betala det krävda beloppet och på samma gång undvika rättegångskostnader.

Vid förlikningsförhandlingar ska boförvaltaren beakta eventuella juridiska osäkerhetsfaktorer relaterade till kraven, kostnadsrisken och svarandens ekonomiska situation.

Borgenärerna ger ofta boförvaltaren en universalfullmakt att komma överens om talan med de villkor som han eller hon finner bäst. Trots detta kan det finnas skäl att föra förhandlingsresultatet rörande betydande eller i övrigt principiella ärenden för att bekräftas separat av borgenärerna.

I förlikningsfall är det i allmänhet onödigt att utföra efterbevakning. En boförvaltare ska till ett avtal om förlikning foga ett omnämnande om att borgenären inte behöver bevaka sin fordran.

7**ATT INTE VÄCKA TALAN**

En boförvaltare får inte orsaka onödiga kostnader för ett konkursbo med sina åtgärder.

En boförvaltare ska i förväg utreda svarandens ekonomiska ställning och betalningsförmåga i syfte att förvissa sig om att svaranden kan betala det belopp som konkursboet kräver. En boförvaltare ska låta bli att väcka talan, om det utifrån kreditupplysningarna, utsökningsmyndighetens registeruppgifter eller en annan mottagen utredning står klart att betalningar inte alls kommer att flyta in från svaranden för konkursboets fordran.

Beslutet om att inte driva en talan som är ekonomiskt eller i övrigt principiellt viktig ska i regel överlämnas till borgenärerna. Det finns också skäl att till borgenärerna överlämna beslutet om att driva eller inte driva en talan som juridiskt sett är föremål för tydliga oklarheter.

Om en boförvaltare beslutar att inte driva talan, ska han eller hon ge borgenärerna information om sitt avgörande i tillräckligt god tid, eftersom de har självständig talerätt i ärendet.

8**SÄKRINGSÅTGÄRDER OCH DEN SÄKERHET SOM SKA KRÄVAS**

Säkringsåtgärder kan ha en avgörande betydelse för det ekonomiska slutresultatet av återvinning. Därför ska en boförvaltare omsorgsfullt reda ut behovet av säkringsåtgärder.

Vid prövning av säkringsåtgärder ska det beaktas att ett konkursbo kan orsakas ett omfattande ersättningsansvar för säkringsåtgärderna, om en talan förkastas.

Om ett konkursbo inte har möjlighet att ställa en säkerhet som eventuellt krävs för en säkringsåtgärd, ska boförvaltaren utreda om någon av borgenärerna för konkursboets räkning ställer en säkerhet eller instämmer med talan, då det är möjligt att undvika att en säkerhet ställs för boets räkning. Enligt 3 kap. 44 § 2 mom. i utsökningsbalken krävs säkerhet dock inte av ett konkursbo som är föremål för offentlig utredning, när den offentliga utredaren ansöker om verkställighet med konkursombudsmannens samtycke.

9**TALAN MOT EN BORGENÄR SOM ÅTAGIT SIG KOSTNADSANSVAR**

Vid utredning av ett medellöst konkursbo kan det framkomma att boet borde väcka talan om återvinning mot en borgenär som åtagit sig kostnadsansvar. Eftersom en borgenär som åtagit sig kostnadsansvar i så fall inte kan förutsättas svara för konkursboets kostnader, ska boförvaltaren föra ärendet för behandling av borgenärerna.

En förutsättning för att driva talan mot en borgenär som åtagit sig kostnadsansvar är att en annan borgenär åtar sig kostnadsansvaret för de kostnader som talan orsakar. Det är också möjligt att någon av borgenärerna själv driver talan.

Helsingfors, den 30 oktober 2019

Sami Uoti
ordförande

Marina Vatanen
sekreterare